

1940 m. apie 16 000 narių turėjusi Lietuvos skautų sąjunga buvo uždrausta. Atkurta ji buvo Vokietijoje (perkeltųjų asmenų stovyklose), o vėliau – Australijoje, Amerikoje, Kanadoje ir Anglijoje. Buvo leidžiama skautiška spauda – „Skautų aidas“ ir „Mūsų Vytis“, rengiamos stovyklos, įkurtas Vydūno fondas studijuojantiems skautams remti. Lietuvoje likę skautai savo vertybes puoselėjo jungdamiesi prie turistų ir folklorininkų sąjūdžių, veikdami kaip skautai, tačiau to neįvardydami. 1988 m. lapkričio 14 d. įkurtas Lietuvos skautų sąjungos atkuriamasis štabas, jį įkūrė vilnie-

Šv. Mišios Kauno Žaliakalnio tunto vasaros stovykloje „Džekas gyvas“. 2019 m. Metelio Rėva (Jonavos raj.). Fotografas Ignas Markevičius

čiai Daiva ir Artūras Andriušaičiai ir išeivijos skautė sesė Stefa Gedgaudienė. Štabo pastangomis buvo surengti tarpukario skautai ir jaunimas, norintis tapti skautais. 1989 m. balandžio 29–30 d. įvyko atkuriamasis Lie-

tuvos skautų sąjungos suvažiavimas. Skautai yra pirmoji jaunimo organizacija, atsikūrusi ir veikianti Lietuvoje nuo pat atgimimo pradžios. Šiuo metu Lietuvoje veikia dešimt skautų organizacijų, jos visos vienija apie 5 000 narių. Lietuvos skautijos organizaciją sudaro 3 000 skautų, Lietuvos lenkų harcerių (skautų) yra 700, Lietuvos skautų sąjunga ir Žemaitijos skautų organizacija vienija po 300 narių. Skautams taip pat priklauso raitieji („Raitija“), studentiškos skautų korporacijos („Vytis“ ir „ASD“), jūrų skautai („Divytis“), oro, rusų, žydų skautai, Lietuvos nacionalinė Europos skautų asociacija, Lietuvos jaunųjų krikščionių sąjungos ir Suaugusių skautų bendrija. Visų jų principai ir tikslai vienodi – darnios asmenybės ir patriotiško piliečio ugdymas. Organizacijos aktyviai bendradarbiauja – veikia Lietuvos skautiškų organizacijų apskritasis staslas, kartu dalijama Betliejaus taikos ugnis, kartu stovyklaujama. 2018 m. Rumšiškėse įvyko Tautinė stovykla „Laužų karta“, kurioje dalyvavo per 3 300 skautų iš 23 šalių. Šiuo metu pasaulyje yra apie 31 mln. skautų 216 pasaulio šalių.

Betliejaus taikos ugnis atnešama į Vilniaus Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčią, 2018 m. Fotografas Marian Paluszkiwicz

Giedrius Globys

Nominalas 5 eurai	Monetos briaunoje užrašas: Dievui. Tėvynei. Artimui (skirtukas – skautijos ženklas)	
Sidabras Ag 925	Kokybė „proof“	
Skersmuo 28,70 mm	Masė 12,44 g	
Tiražas 2 500 vnt.	Monetų dailininkė Eglė Ratkutė	
Išleista 2019 m.		

Informacija Lietuvos banke: tel. (8 5) 268 0316 el. p. gpd@lb.lt; www.lb.lt
Monetų galima įsigyti Lietuvos banko e. parduotuvėje www.monetos.lb.lt

Monetos nukaldintos UAB Lietuvos monetų kalykloje www.lithuanian-mint.lt

Lietuviškos kolekcinės monetos © Lietuvos bankas, 2019

Monetų fotografas Arūnas Baltėnas
Dizaineris Liudas Parulskis
Leidinyje panaudotos Lietuvos centrinio valstybės archyvo (LCVA), Lietuvos nacionalinio muziejaus (LNM), Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus (ČDM), Lietuvos skautijos archyvo (fotografai Donatas Jagučanskis (6), Daniele Rinaldi (2), Vytis Šulinskas (4)) ir levos Neimantaitės (3), Žydrūno Piltausko (7), Tomo Rimkaus (1, 9), Sigito Stacevičiaus (5), Daivos Šarėjienės (8) nuotraukos.

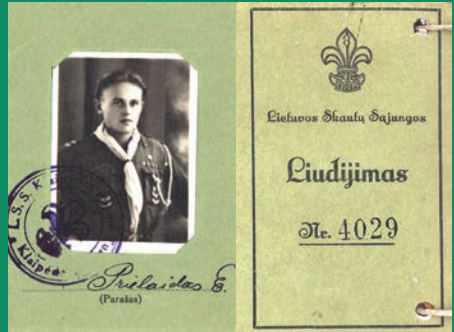
Spausdino UAB „INDIGO print“
www.indigoprint.lt
Išleido Lietuvos bankas
Gedimino pr. 6, 01103 Vilnius

Lietuviškos kolekcinės monetos

Skautams

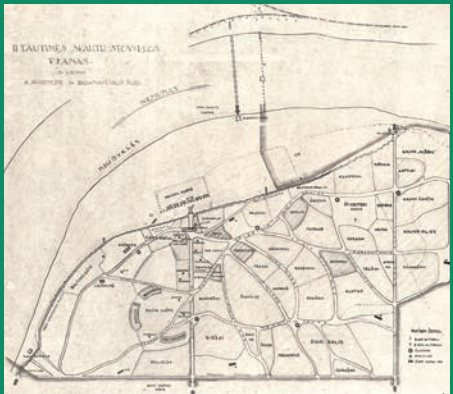

Lietuvos skautų sąjungos Klaipėdos rajono tunto pirmojo didžiojo Lietuvos kunigaikščio Kęstučio draugovės skauto Eugenijaus Prielaidos liudijimas, 1932 m. spalio 18 d. LCVA, f. 576, ap. 1, b. 73

Skautai

Berniukai ieško nuotykių. O jei nuotykis su pavojaus nuojauta – nuo to tik smagiau! Angliškas žodis scout reiškia žvalgas. 1899–1902 m., vykstant Antrajam būrų karui, Pietų Afrikos miestelio Mafekingio (Mafeking) gynybai vadovavo pulkininkas Robertas Baden-Povelis (Robert Baden-Powell). Žvalgų funkcijas jis patikėjo paaugliams. Tai ir buvo skautybės ištakos. Judėjimo pradžia laikoma 1907 m. Braunsio (Brownsea) saloje Anglijoje įvykusi pirmoji skautų stovykla. Skautų ugdymo metodas yra universalus. Ideologinė jo dalį sudaro iškilmingas pasižadėjimas, vadinamas įžodžiu, ir pagrindinės taisyklės – priesakai. Būsimasis skautas turi prisiekti: „Brangindamas savo garbę aš pasižadau tarnauti Dievui ir Tėvynei, padėti artimui ir vykdyti skautų priesakus.“ Priesakuose pabrėžiama draugystė, brolybė, meilė savo kraštui ir gamtai, drausmė. Praktinę metodo dalį sudaro gyvenimas gamtoje ir įvairių socialinių įgūdžių ugdymas. Skautas privalo per dieną neatlygintinai padaryti bent vieną gerą darbą. Dabar tai populiariai vadinama savanorystės principu. Lietuvoje skautybės istorija prasidėjo 1918 m. spalio 1 d. Jos pradininku laikomas kapitonas Petras Jurgėla. Vadovais tapo karininkai, mo-

kytojai ir moksleiviai. Padedant Jonui Jablonskiui, kurio vaikai buvo skautai, sukurta skautiška terminija (pvz., skiltis, draugovė, tuntas). 1924 m. šiauliuose pradėtas leisti laikraštis „Skautų aidas“. 1930 m. spalio 1 d. paskelbtas Lietuvos skautų sąjungos įstatymas, pagal jį mokyklose turėjo teisę veikti tik skautų organizacija. Valstybės globa reiškė didesnį finansavimą, atsirado įvairesnių veiklos galimybių, padaugėjo narių. Skautai tapo viena gausiausių ir stipriausių tarpukario Lietuvos jaunimo organizacijų. 1933 m. generolas R. Baden-Povelis lankėsi Palangoje. Jį priėmė Prezidentas Antanas Smetona, burmistras Jonas Šliūpas. R. Baden-Povelio vardu buvo pavadinta gatvė (dabartinė Pušų), o ant akmens (jį galite pamatyti ir šiandien), atgabento į Birutės kalno papėdę, iškalti A. Smetonos ir R. Baden-Povelio inicialai. Vizito reikšmę taikliai įvertino tuometis užsienio reikalų ministras Dovas Zaunius: „Jei Lietuvos vyriausybė būtų išleidusi 100 000 litų, nebūtų gauta tiek propagandos, kaip iš šio sąskrydžio.“ 1928 m. šalia Kauno įvyko Pirmoji tautinė stovykla su 500 dalyvių, o 1938 m. – Antroji tautinė stovykla, joje jau dalyvavo 3 500 skautų. Abu kartus stovyklavietę su miestu jungė

Lietuvos skautų II Tautinės stovyklos Aukštojoje Panemunėje planas, 1938 m. LCVA, f. 576, ap. 4, b. 243, l. 26

Skautų žemės stolas, prie kurio galėjo susėsti 1 500 žmonių, sąskrydyje Palangoje 1933 m. ČDM, Ta-5103(53)

Skautės prie R. Baden-Povelio biusto, kurį nulipdė skautė J. Rutkauskaitė iš Marijampolės. Palanga, 1933 m. ČDM, Ta-5103(28)

R. Baden-Povelis perkerpa juostelę jo vardu pavadintoje gatvėje Palangoje, 1933 m. rugpjūčio 17 d. LNM, ATV 21307

JAV Klivlando lietuvių bendruomenės skautų rikiuotė vasaros stovyklos metu. Klivlandas, 1963 m. Jono Garlos nuotrauka. LCVA, 1-46930

pontoninis tiltas, veikė telefono ryšys, bankas, paštas, kirpykla ir ligoninė. Visi užsieniečiai pastebėjo lietuvių skautų išskirtinumą – beveik kiekvienoje stovykloje buvo galima rasti Gedimino pilies bokštą, R. Baden-Povelio biustą ar A. Smetonos paveikslą, padarytus iš gamtoje randamų medžiagų. Kitas išradimas – skautiškas stolas, padaromas iškasus griovį ir nuleidus į jį kojas. Palangos sąskrydžio metu skautė Giedrė Žmuidzinavičiūtė suprojektavo didžiausią tokio tipo stalą, už jo sutilpo apie 1 500 svečių. Tarpukario Lietuvoje buvo per 100 000 skautų – vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų. Daug Lietuvoje gimusių ir skautais tapusių žmonių pasiekė profesinių aukštumų išeivijoje, o vėliau prisidėjo prie Lietuvos atgimimo. Tai pirmieji Vytauto Didžiojo universiteto rektoriai – profesoriai Algirdas Avižienis ir Bronius Vaškelis, Lietuvos kariuomenės vadas generolas majoras Jonas Kronkaitis, tėvas jėzuitas Antanas Saulaitis, Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus.

JAV Klivlando lietuvių bendruomenės skautai su Klivlando miesto meru Ralphu Locheriu lietuviškame sodelyje Rokfelerio parke Lietuvių tautos dienos minėjimo metu, 1965 m. rugsėjo 19 d. Jono Garlos nuotrauka. LCVA, 1-46714

↑ Jūrų skautai ir skautės. Fotografas Darius Liutikas ir
← Lietuvos ir išeivijos skautai gilvelininkai. Nuotrauka iš Sergejaus Staponkaus archyvo, fotografas nežinomas. X Tautinė šimtmečio stovykla, 2018 m. Rako stovyklavietė, Mičiganas (JAV)

↓ Šimtmečio stovyklos „Laužų karta“ uždarymas. 2018 m. Rumšiškės (Lietuva). Fotografas Donatas Jagučanskis

